

SPECIFIC FEATURES OF MANAGEMENT SCIENCE IN NURSING PRACTICE AND THE ESSENCE OF MANAGEMENT COMPETENCIES

Shakirova Dildora Davlyatovna

Assistant, Department No. 2 of Public Health and Healthcare
Management

Tashkent State Medical University

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17987899>

ARTICLE INFO

Received: 12th December 2025

Accepted: 17th December 2025

Online: 18th December 2025

KEYWORDS

Nursing, management science,
nursing management,
management competencies,
healthcare system, nurse
manager.

ABSTRACT

This article highlights the specific features of management science in nursing practice and reveals the essence of management competencies. In the healthcare system, the role of nurses is closely related not only to patient care but also to management activities. Therefore, studying management science in nursing, developing leadership skills, and improving professional competencies are of great importance. The article analyzes the main functions of nursing management, the distinctive aspects of the management process, and the key management competencies required for a modern nurse leader. The results of the study substantiate the significance of management knowledge in nursing practice for ensuring effective medical services.

HAMSHIRALIK ISHIDA BOSHQARUV FANINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINING MOHIYATI

Shakirova Dildora Davlyatovna

2 son Jamoat salomatligi va sog'liqni saqlash menejmenti kafedrasi assistenti
Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17987899>

ARTICLE INFO

Received: 12th December 2025

Accepted: 17th December 2025

Online: 18th December 2025

KEYWORDS

Hamshiralik ishi, boshqaruv fani,
hamshiralik boshqaruvi,
boshqaruv kompetensiyalari,
sog'liqni saqlash tizimi,
hamshira rahbar.

ABSTRACT

Mazkur maqolada hamshiralik ishida boshqaruv fanining o'ziga xos xususiyatlari hamda boshqaruv kompetensiyalarining mohiyati yoritib berilgan. Sog'liqni saqlash tizimida hamshiralarning roli nafaqat bemor parvarishi bilan, balki boshqaruv faoliyati bilan ham chambarchas bog'liqdir. Shu sababli hamshiralik ishida boshqaruv fanini o'rganish, rahbarlik ko'nikmalarini shakllantirish va professional kompetensiyalarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada hamshiralik boshqaruvining asosiy funksiyalari, boshqaruv

jarayonining o'ziga xos jihatlari hamda zamonaviy hamshira rahbar uchun zarur bo'lgan boshqaruv kompetensiyalari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari hamshiralik faoliyatida boshqaruv bilimlarining samarali tibbiy xizmat ko'rsatishdagi ahamiyatini asoslab beradi.

Kirish

Hozirgi kunda sog'liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar tibbiy xizmat sifatini oshirishni asosiy vazifa sifatida belgilab bermoqda. Ushbu jarayonda hamshiralik ishining ahamiyati tobora ortib bormoqda, chunki hamshiralar bemorlar bilan bevosita muloqot qiluvchi, parvarish va davolash jarayonining muhim bo'g'ini hisoblanadi. Shu bilan birga, zamonaviy tibbiyot muassasalarida hamshiralar nafaqat ijrochi, balki boshqaruv jarayonlarida ham faol ishtirok etuvchi mutaxassis sifatida maydonga chiqmoqda.

Hamshiralik ishida boshqaruv — bu hamshiralar faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat qilish hamda tibbiy xizmat sifatini ta'minlashga qaratilgan tizimli jarayondir. Boshqaruv fanining hamshiralik sohasiga tatbiq etilishi tibbiy muassasalarda ish jarayonini samarali tashkil etish, kadrlar salohiyatidan to'g'ri foydalanish va bemorlarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish imkonini beradi. Shu sababli hamshiralik boshqaruvi alohida ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan yo'nalish hisoblanadi.

Boshqaruv kompetensiyalari — bu mutaxassisning boshqaruv faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirishi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmuidir. Hamshiralik ishida ushbu kompetensiyalar jamoa bilan ishlash, qaror qabul qilish, muloqot o'rnatish, muammolarni hal etish va stressli vaziyatlarni boshqarish kabi jihatlarni o'z ichiga oladi. Boshqaruv kompetensiyalariga ega bo'lgan hamshira rahbar tibbiy muassasaning barqaror faoliyat yuritishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Mazkur maqolaning tadqiqot obyekti hamshiralik ishida boshqaruv jarayoni hisoblanadi. Tadqiqot predmeti esa boshqaruv fanining hamshiralik sohasidagi o'ziga xos xususiyatlari hamda boshqaruv kompetensiyalarining mazmuni va mohiyatidir. Ushbu yo'nalishda ilmiy tahlil olib borish orqali hamshiralik boshqaruvining nazariy asoslarini yoritish maqsad qilib qo'yilgan.

Maqolaning asosiy maqsadi hamshiralik ishida boshqaruv fanining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash va boshqaruv kompetensiyalarining mohiyatini ilmiy jihatdan asoslab berishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

- hamshiralik boshqaruvi tushunchasini tahlil qilish;
- boshqaruv fanining hamshiralik ishidagi ahamiyatini yoritish;
- boshqaruv kompetensiyalarining asosiy turlarini aniqlash va tavsiflash.

Adabiyotlar sharhi

Hamshiralik ishida boshqaruv masalalari sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlarda muhim yo'nalishlardan biri sifatida qaraladi. Ilmiy adabiyotlarda boshqaruv fani umumiy menejment tamoyillari asosida yoritilib, uning

tibbiyot sohasidagi xususiyatlari alohida ta'kidlanadi. Boshqaruv jarayoni rejalashtirish, tashkil etish, rahbarlik va nazorat kabi asosiy funksiyalar orqali amalga oshirilishi ko'rsatiladi hamda ushbu funksiyalarning har biri hamshiralik faoliyatida o'ziga xos mazmunga ega ekani qayd etiladi.

Xorijiy ilmiy manbalarda hamshiralik boshqaruvi sog'liqni saqlash tizimining ajralmas qismi sifatida talqin qilinadi. Tadqiqotlarda hamshiralarning boshqaruv faoliyatidagi ishtiroki tibbiy xizmat sifati, bemor xavfsizligi va tibbiy jamoaning samaradorligi bilan bevosita bog'liqligi ta'kidlanadi. Ayniqsa, hamshira rahbarlarning kasbiy tayyorgarligi va boshqaruv bilimlariga ega bo'lishi muassasa faoliyatining barqarorligini ta'minlovchi muhim omil sifatida baholanadi.

Adabiyotlarda boshqaruv kompetensiyalari tushunchasi keng yoritilgan bo'lib, u mutaxassisning kasbiy faoliyatini muvaffaqiyatli tashkil etish imkonini beruvchi bilim, ko'nikma va shaxsiy fazilatlar majmui sifatida izohlanadi. Hamshiralik ishida ushbu kompetensiyalar muloqot madaniyati, yetakchilik qobiliyati, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, tez va asosli qaror qabul qilish hamda jamoani boshqarish kabi jihatlarni o'z ichiga oladi. Ilmiy manbalarda ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish hamshiralarning professional o'sishi uchun zarur shart sifatida ko'rsatiladi.

Shuningdek, adabiyotlarda hamshiralik boshqaruvining o'ziga xos jihatlari ham tahlil qilinadi. Ularning asosiy xususiyati inson salomatligi va hayoti bilan bog'liq bo'lgan mas'uliyat darajasining yuqoriligidadir. Shu sababli hamshiralik ishida boshqaruv jarayoni faqat tashkiliy masalalar bilan cheklanib qolmay, axloqiy, psixologik va ijtimoiy omillarni ham qamrab oladi. Bu esa boshqaruv fanining tibbiyot sohasida murakkab va ko'p qirrali ekanini ko'rsatadi.

Ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, zamonaviy sog'liqni saqlash tizimida hamshiralalar uchun boshqaruv bilimlarini o'rganish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bunga sabab sifatida tibbiy muassasalarda ish hajmining ortishi, jamoaviy faoliyatning kengayishi va xizmat ko'rsatish sifatiga bo'lgan talabning kuchayishi ko'rsatiladi. Shu nuqtai nazardan, boshqaruv fanini hamshiralik ta'limiga integratsiya qilish zarurati ilmiy jihatdan asoslab beriladi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, hamshiralik boshqaruvi va boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari hali ham dolzarbligicha qolmoqda. Mavjud ilmiy ishlar ushbu yo'nalishda muhim nazariy asoslarni taqdim etgan bo'lsa-da, hamshiralik boshqaruvining amaliy jihatlarni yanada chuqur o'rganish zarurligini ko'rsatadi. Shu bois mazkur maqolada ushbu masalalarni tizimli ravishda tahlil qilishga alohida e'tibor qaratiladi.

Asosiy qism

1. Hamshiralik ishida boshqaruv fanining o'ziga xos xususiyatlari

Hamshiralik ishida boshqaruv fani sog'liqni saqlash tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u tibbiy xizmat ko'rsatish jarayonining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Umumiy boshqaruv nazariyalariga asoslangan holda shakllangan bo'lsa-da, hamshiralik boshqaruvi o'zining mazmuni, vazifalari va mas'uliyat darajasi bilan boshqa sohalardagi boshqaruvdan sezilarli darajada farq qiladi. Bu farqlanish, avvalo,

hamshiralik faoliyatining inson hayoti va salomatligi bilan bevosita bog'liq ekanligi bilan izohlanadi.

Hamshiralik ishida boshqaruv qarorlari tibbiy jarayonlarning uzluksizligi va bemor xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan bo'lishi lozim. Har bir tashkiliy yoki boshqaruv qarori davolash jarayoniga, bemorlarning jismoniy va ruhiy holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli hamshiralik boshqaruvida aniqlik, mas'uliyat va ehtiyotkorlik ustuvor tamoyillar hisoblanadi. Boshqaruv jarayonida xatolarga yo'l qo'yilishi tibbiy xizmat sifatining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Hamshiralik boshqaruvining muhim xususiyatlaridan biri uning inson omiliga yo'naltirilganligidir. Hamshiralar faoliyati bemorlar, ularning yaqinlari va tibbiy jamoa bilan doimiy muloqotda amalga oshiriladi. Shu sababli boshqaruv jarayonida nafaqat tashkiliy, balki psixologik yondashuv ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bemorlar bilan ishlashda ularning ruhiy holatini inobatga olish, jamoa a'zolari o'rtasida sog'lom munosabatlarni shakllantirish boshqaruv fanining muhim vazifalaridan biridir.

Hamshiralik ishida boshqaruv jarayoni doimiy ravishda o'zgarib turadigan sharoitlarda amalga oshiriladi. Tibbiy muassasalarda ish jarayoni qat'iy reja asosida tashkil etilgan bo'lsa-da, kutilmagan vaziyatlar tez-tez yuzaga keladi. Favqulodda holatlar, bemorlar oqimining keskin oshishi, tibbiy asbob-uskunalar bilan bog'liq muammolar yoki kadrlar yetishmovchiligi boshqaruv jarayoniga jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday vaziyatlarda hamshiralardan tezkor fikrlash va moslashuvchanlik talab etiladi.

Shuningdek, hamshiralik boshqaruvida jamoaviy faoliyatni muvofiqlashtirish alohida ahamiyatga ega. Hamshiralar shifokorlar, kichik tibbiyot xodimlari va boshqa mutaxassislar bilan uzviy hamkorlikda ishlaydi. Ushbu jarayonda boshqaruv fanining rejalashtirish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish funksiyalari muhim rol o'ynaydi. Jamoa a'zolari o'rtasida vazifalarning aniq taqsimlanishi ish samaradorligini oshiradi va mas'uliyatni kuchaytiradi.

Hamshiralik boshqaruvining yana bir o'ziga xos jihati uning axloqiy mas'uliyat bilan chambarchas bog'liqligidir. Hamshiralar faoliyatida tibbiy etika va deontologiya qoidalariga amal qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Boshqaruv jarayonida ushbu me'yorlarning inobatga olinishi bemorlar huquqlarining himoya qilinishiga va tibbiy xizmatga bo'lgan ishonchning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Shu bois hamshiralik boshqaruvi faqat tashkiliy jarayon emas, balki axloqiy mas'uliyatni ham o'z ichiga olgan murakkab faoliyatdir.

Xulosa qilib aytganda, hamshiralik ishida boshqaruv fani inson omiliga yo'naltirilganligi, yuqori mas'uliyat darajasi, dinamik ish sharoitlari va axloqiy tamoyillarga tayanishi bilan ajralib turadi. Ushbu xususiyatlar boshqaruv fanining hamshiralik sohasidagi ahamiyatini yanada oshiradi va uni professional tayyorgarlikning muhim qismi sifatida qarash zarurligini ko'rsatadi.

2. Boshqaruv kompetensiyalarining mohiyati va tarkibi

Boshqaruv kompetensiyalari hamshiralik faoliyatining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ushbu tushuncha mutaxassisning boshqaruv jarayonini muvaffaqiyatli amalga oshirishi uchun zarur bo'lgan bilimlar, amaliy ko'nikmalar, malakalar hamda shaxsiy fazilatlar majmuini o'z ichiga oladi. Hamshiralik

ishida boshqaruv kompetensiyalari faqat rahbarlik lavozimida faoliyat yurituvchi hamshiralar uchun emas, balki kundalik amaliy faoliyatni olib borayotgan hamshiralar uchun ham muhim ahamiyatga ega.

Boshqaruv kompetensiyalarining asosiy tarkibiy qismlaridan biri boshqaruvga oid nazariy bilimlardir. Ushbu bilimlar rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Hamshiralar ushbu bilimlar asosida ish faoliyatini tizimli tashkil etish, vazifalarni belgilash va bajarilishini nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Nazariy bilimlarning yetarli darajada shakllanmaganligi boshqaruv jarayonida chalkashliklar va samarasizlikka olib kelishi mumkin.

Amaliy ko'nikmalar boshqaruv kompetensiyalarining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Hamshiralik faoliyatida bu ko'nikmalar kundalik ish jarayonida yuzaga keladigan vaziyatlarni hal etish orqali shakllanadi. Masalan, ish vaqtini to'g'ri taqsimlash, bemorlar parvarishini tashkil etish, tibbiy hujjatlarni yuritish va jamoa bilan ishlash kabi faoliyatlar boshqaruv ko'nikmalarini talab etadi. Ushbu ko'nikmalar tajriba orqali mustahkamlanib boradi.

Boshqaruv kompetensiyalarining yana bir muhim tarkibiy qismi shaxsiy fazilatlar bilan bog'liqdir. Hamshiraning mas'uliyatliligi, intizomliligi, tashabbuskorligi va stressga chidamliligi boshqaruv jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tibbiy muassasalarda ish jarayoni ko'pincha murakkab va keskin sharoitlarda amalga oshiriladi, bu esa hamshiradan yuqori darajadagi ruhiy barqarorlikni talab etadi. Shaxsiy fazilatlarining yetishmasligi boshqaruv faoliyatida qiyinchiliklarni yuzaga keltirishi mumkin.

Muloqot kompetensiyasi hamshiralik boshqaruvida alohida o'rin egallaydi. Hamshira bemorlar, ularning yaqinlari hamda tibbiy jamoa bilan samarali muloqot o'rnatishi lozim. To'g'ri va aniq muloqot davolash jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi hamda tushunmovchiliklarning oldini oladi. Boshqaruv jarayonida muloqot kompetensiyasining yetarli darajada rivojlangan bo'lishi jamoada sog'lom psixologik muhitni shakllantirishga yordam beradi.

Qaror qabul qilish kompetensiyasi boshqaruv kompetensiyalarining muhim jihatlaridan biridir. Hamshiralik faoliyatida ko'plab vaziyatlar tezkor va mas'uliyatli qarorlar qabul qilishni talab etadi. Bunda hamshiraning vaziyatni to'g'ri baholay olish qobiliyati, analitik fikrlashi va mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga tayyorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Qaror qabul qilish kompetensiyasining rivojlanishi hamshiralarning kasbiy mustaqilligini oshiradi va ularning professional nufuzini mustahkamlaydi.

Shuningdek, boshqaruv kompetensiyalariga yetakchilik va motivatsiya berish qobiliyati ham kiradi. Hamshira rahbar jamoani umumiy maqsad sari yo'naltira olishi, xodimlarning ishga bo'lgan qiziqishini oshirishi va ularni rag'batlantirishi zarur. Motivatsiya boshqaruv jarayonining muhim elementi bo'lib, u ish samaradorligining oshishiga xizmat qiladi. Ushbu kompetensiyalar tibbiy muassasada ijobiy ish muhitini shakllantirishga yordam beradi.

Umuman olganda, boshqaruv kompetensiyalari hamshiralik faoliyatining ajralmas qismi bo'lib, ularning shakllanishi va rivojlanishi professional tayyorgarlik jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Boshqaruv kompetensiyalariga ega bo'lgan hamshiralar

tibbiy xizmat ko'rsatish jarayonini samarali tashkil etish va sog'liqni saqlash tizimining rivojlanishiga hissa qo'shish imkoniyatiga ega bo'ladi.

3. Boshqaruv kompetensiyalarining hamshiralik amaliyotidagi o'рни va ahamiyati

Boshqaruv kompetensiyalarining hamshiralik amaliyotidagi o'рни tibbiy xizmat ko'rsatish jarayonining samaradorligi va sifatini ta'minlash orqali namoyon bo'ladi. Zamonaviy sog'liqni saqlash tizimida hamshiralar nafaqat ijrochi sifatida, balki tashkilot faoliyatining muhim subyekti sifatida faoliyat yuritadi. Shu bois boshqaruv kompetensiyalariga ega bo'lish hamshiralarning kasbiy faoliyatida muhim omil hisoblanadi va ularning kundalik ish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Hamshiralik amaliyotida boshqaruv kompetensiyalari ish jarayonini to'g'ri tashkil etish orqali o'z ifodasini topadi. Bemorlarni qabul qilish, parvarish qilish, tibbiy muolajalarni amalga oshirish va hujjatlarni yuritish kabi jarayonlarning izchil olib borilishi boshqaruv ko'nikmalarini talab etadi. Hamshiralar ish vaqtini samarali taqsimlagan holda bemorlarga sifatli xizmat ko'rsatishi mumkin. Bu esa tibbiy muassasada ish unumdorligining oshishiga olib keladi.

Boshqaruv kompetensiyalari bemor xavfsizligini ta'minlashda alohida ahamiyatga ega. Davolash va parvarish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatoliklarning oldini olish ko'p jihatdan boshqaruv jarayonining to'g'ri tashkil etilishiga bog'liq. Masalan, dori vositalarini berish tartibiga rioya qilish, tibbiy asbob-uskunalaridan to'g'ri foydalanish va sanitariya-gigiyena qoidalariga amal qilish boshqaruv nazoratining muhim elementlari hisoblanadi. Ushbu jarayonlarning samarali boshqarilishi bemorlar hayoti va salomatligini muhofaza qilishga xizmat qiladi.

Hamshiralik amaliyotida jamoaviy ishni tashkil etish boshqaruv kompetensiyalarining muhim jihatlaridan biridir. Tibbiy muassasalarda ish faoliyati ko'pincha jamoaviy asosda olib boriladi. Hamshiralar shifokorlar va boshqa tibbiyot xodimlari bilan uzviy hamkorlikda ishlaydi. Ushbu jarayonda boshqaruv kompetensiyalari orqali vazifalar aniq taqsimlanadi, o'zaro mas'uliyat kuchayadi va ish jarayoni muvofiqlashtiriladi. Jamoa ichidagi uyg'unlik esa tibbiy xizmat sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Boshqaruv kompetensiyalari stressli va murakkab vaziyatlarda hamshiralarning faoliyatini samarali tashkil etishga yordam beradi. Tibbiy muassasalarda favqulodda holatlar, bemorlar sonining keskin ortishi yoki ish yuklamasining ko'payishi kabi vaziyatlar tez-tez uchray turadi. Bunday sharoitlarda boshqaruv bilimlari va ko'nikmalari hamshiraga vaziyatni to'g'ri baholash, ustuvor vazifalarni belgilash va tezkor qaror qabul qilish imkonini beradi. Natijada, ish jarayonida tartib va izchillik saqlanib qoladi.

Boshqaruv kompetensiyalarining amaliy ahamiyati hamshiralarning professional rivojlanishida ham namoyon bo'ladi. Ushbu kompetensiyalarga ega bo'lgan hamshiralar o'z faoliyatini tahlil qilish, mavjud kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etishga intilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon kasbiy o'sishga xizmat qiladi va hamshiralarning professional mas'uliyatini oshiradi. Shuningdek, boshqaruv kompetensiyalari kelajakda rahbarlik lavozimlarida faoliyat yuritish uchun zarur asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, boshqaruv kompetensiyalarining hamshiralik amaliyotidagi o'rni keng qamrovli bo'lib, u tibbiy xizmat sifatini oshirish, bemor xavfsizligini ta'minlash va tibbiy muassasa faoliyatining samaradorligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish hamshiralik ta'limi va amaliy faoliyatining muhim yo'nalishi hisoblanadi.

4. Hamshiralik ishida boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirish yo'llari

Hamshiralik ishida boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirish zamonaviy sog'liqni saqlash tizimi uchun muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Tibbiy xizmatlarga bo'lgan talabning ortib borishi, ish jarayonlarining murakkablashuvi hamda tibbiy muassasalarda raqobat muhitining kuchayishi hamshiralardan nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarni, balki boshqaruvga oid kompetensiyalarni ham talab etadi. Shu bois boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uzluksiz va tizimli jarayon sifatida qaralishi lozim.

Boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirishda ta'lim jarayoni muhim o'rin tutadi. Hamshiralik ta'limida boshqaruv fanlariga oid nazariy bilimlarning o'qitilishi talabalarda boshqaruv jarayonlari haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantiradi. Rejalashtirish, tashkil etish, rahbarlik va nazorat qilish kabi asosiy boshqaruv tushunchalarining o'rganilishi kelajakdagi kasbiy faoliyat uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi. Nazariy bilimlar keyinchalik amaliy faoliyat davomida yanada boyitilib boriladi.

Amaliy mashg'ulotlar va klinik tajriba boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishda alohida ahamiyatga ega. Tibbiy muassasalarda o'tkaziladigan amaliyotlar davomida talabalar real ish sharoitida boshqaruv jarayonlari bilan tanishadi. Ish jarayonini kuzatish, jamoa faoliyatida ishtirok etish va mas'uliyatli vazifalarni bajarish orqali boshqaruv ko'nikmalari shakllanadi. Amaliy tajriba nazariy bilimlarni mustahkamlash va ularni real vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi.

Boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishda mustaqil o'rganish va o'z ustida ishlash ham muhim hisoblanadi. Hamshiralalar kasbiy faoliyat davomida o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda oshirib borishi zarur. O'z faoliyatini tahlil qilish, xatoliklardan xulosa chiqarish va yangi yondashuvlarni o'rganish boshqaruv kompetensiyalarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu jarayon professional yetuklikka erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirishda treninglar va malaka oshirish kurslarining roli katta. Ushbu tadbirlar orqali hamshiralalar zamonaviy boshqaruv yondashuvlari, muloqot strategiyalari va yetakchilik usullari bilan tanishadi. Treninglar davomida o'rganilgan bilim va ko'nikmalar ish jarayonida amaliy qo'llanilib, professional faoliyat samaradorligini oshiradi. Bu esa tibbiy muassasalarda boshqaruv tizimining takomillashuviga xizmat qiladi.

Boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishda rahbarlarning qo'llab-quvvatlashi va rag'batlantirishi ham muhim omil hisoblanadi. Tibbiy muassasa rahbariyati tomonidan yaratilgan qulay ish muhiti xodimlarning tashabbuskorligini oshiradi. Rag'batlantirish va motivatsiya orqali hamshiralalar o'z kasbiy salohiyatini to'liq namoyon etish imkoniyatiga

ega bo'ladi. Natijada, boshqaruv kompetensiyalarining rivojlanishi muassasa faoliyatining umumiy samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Umuman olganda, hamshiralik ishida boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirish uzluksiz jarayon bo'lib, u ta'lim, amaliy faoliyat va shaxsiy rivojlanishning o'zaro uyg'unligini talab etadi. Ushbu jarayonning samarali tashkil etilishi sog'liqni saqlash tizimida malakali va raqobatbardosh hamshiralar tayyorlashga xizmat qiladi.

5. Hamshiralik ishida boshqaruv faoliyatida uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

Hamshiralik ishida boshqaruv faoliyatini samarali tashkil etish jarayonida bir qator muammolar yuzaga keladi. Ushbu muammolar sog'liqni saqlash tizimining murakkab tuzilishi, ish yuklamasining yuqoriligi, kadrlar bilan bog'liq masalalar hamda boshqaruv kompetensiyalarining yetarli darajada shakllanmaganligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Mazkur muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish yo'llarini belgilash hamshiralik boshqaruvini takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Hamshiralik boshqaruvida uchraydigan asosiy muammolardan biri — ish yuklamasining notekis taqsimlanishidir. Tibbiy muassasalarda hamshiralar ko'pincha bir vaqtning o'zida bir nechta vazifalarni bajarishga majbur bo'ladi. Bu holat ish samaradorligining pasayishiga, charchoq va kasbiy kuyish (professional burnout) holatlarining yuzaga kelishiga olib keladi. Natijada, boshqaruv jarayonida xatoliklar yuz berishi va bemorlarga ko'rsatilayotgan xizmat sifati pasayishi mumkin. Ushbu muammoni bartaraf etish uchun boshqaruv jarayonida rejalashtirish va nazorat mexanizmlarini kuchaytirish zarur.

Yana bir muhim muammo — boshqaruvga oid bilim va ko'nikmalarning yetarli darajada rivojlanmaganligidir. Ba'zi hollarda hamshiralar kasbiy jihatdan yetuk bo'lsa-da, boshqaruv faoliyatini olib borishda qiyinchiliklarga duch keladi. Bu esa jamoa ishini muvofiqlashtirishda, qaror qabul qilishda va nizoli vaziyatlarni hal etishda muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu holat boshqaruv kompetensiyalarini tizimli ravishda rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Hamshiralik boshqaruvida uchraydigan muammolardan yana biri — muloqot bilan bog'liq kamchiliklardir. Tibbiy jamoa a'zolari o'rtasida samarali axborot almashinuvi yo'lga qo'yilmagan hollarda tushunmovchiliklar va nizolar yuzaga kelishi mumkin. Bu holat ish muhitining yomonlashuviga va jamoaviy faoliyat samaradorligining pasayishiga olib keladi. Shu sababli boshqaruv jarayonida muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish muhim vazifa hisoblanadi.

Stressli ish sharoitlari ham hamshiralik boshqaruvida muhim muammo sifatida namoyon bo'ladi. Favqulodda vaziyatlar, bemorlar sonining ko'pligi va yuqori mas'uliyat darajasi hamshiralar faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Stressni samarali boshqara olmaslik boshqaruv qarorlarining sifatiga ham ta'sir etadi. Ushbu muammoni bartaraf etish uchun psixologik qo'llab-quvvatlash, jamoada sog'lom ish muhitini shakllantirish va motivatsiya tizimini takomillashtirish muhim hisoblanadi.

Hamshiralik ishida boshqaruv muammolarini bartaraf etish yo'llaridan biri — boshqaruv faoliyatini ilmiy asosda tashkil etishdir. Zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini amaliyotga joriy etish, ta'lim va malaka oshirish tizimini takomillashtirish boshqaruv samaradorligini oshiradi. Shuningdek, boshqaruv jarayonida innovatsion usullarni qo'llash ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, hamshiralik ishida boshqaruv faoliyatida uchraydigan muammolar murakkab va ko'p qirrali bo'lib, ularni bartaraf etish tizimli yondashuvni talab etadi. Ushbu muammolarni o'z vaqtida aniqlash va samarali choralar ko'rish orqali hamshiralik boshqaruvini takomillashtirish, tibbiy xizmat sifatini oshirish va sog'liqni saqlash tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlash mumkin.

Xulosa

Mazkur maqolada hamshiralik ishida boshqaruv fanining o'ziga xos xususiyatlari hamda boshqaruv kompetensiyalarining mohiyati ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Hamshiralik boshqaruvi sog'liqni saqlash tizimida tibbiy xizmat sifatini oshirish, ish jarayonlarini muvofiqlashtirish va bemor xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi asoslab berildi. Boshqaruv faoliyatining inson omiliga yo'naltirilganligi va yuqori darajadagi mas'uliyat talab etishi ushbu sohaning asosiy xususiyatlari sifatida e'tirof etildi.

Shuningdek, boshqaruv kompetensiyalarining tarkibi va ularning hamshiralik amaliyotidagi o'rni yoritildi. Boshqaruvga oid bilim, ko'nikma va shaxsiy fazilatlar hamshiralarning professional faoliyatini samarali tashkil etish, jamoa bilan ishlash va muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish imkonini berishi aniqlandi. Ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish hamshiralarning kasbiy o'sishi va professional mustaqilligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, hamshiralik ishida boshqaruv fanini o'rganish va boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirish zamonaviy tibbiyot amaliyotining muhim talabidir. Kelajakdagi hamshiralalar ushbu bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish orqali sog'liqni saqlash tizimida samarali faoliyat yuritishi va tibbiy xizmat sifatini oshirishga munosib hissa qo'sha oladi.

References:

1. Marquis B. L., Huston C. J. *Leadership Roles and Management Functions in Nursing: Theory and Application*. (10th ed.), Philadelphia: Wolters Kluwer, 2021.
2. Yoder-Wise P. S. *Leading and Managing in Nursing*. (7th ed.), St. Louis: Elsevier, 2019.
3. Huber D. L. *Leadership and Nursing Care Management*. (6th ed.), St. Louis: Elsevier, 2018.
4. Swanwick T., McKimm J. *ABC of Clinical Leadership*. (2nd ed.), Oxford: Wiley-Blackwell, 2017.
5. World Health Organization. *Strengthening Nursing and Midwifery*, Geneva: WHO Press, 2016.
6. World Health Organization. *Global Strategic Directions for Nursing and Midwifery 2021–2025*, Geneva: WHO Press, 2021.

7. Finkelman A. *Leadership and Management for Nurses: Core Competencies for Quality Care* (3rd ed.), Boston: Pearson Education, 2016.
8. Sullivan E. J. *Effective Leadership and Management in Nursing* (9th ed.), Boston: Pearson, 2017.
9. Cherry B., Jacob S. R. *Contemporary Nursing: Issues, Trends, and Management* (8th ed.), St. Louis: Elsevier, 2019.